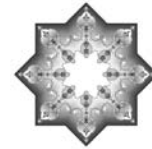

مطالعه رابطه بین مالکیت مدیریت استراتژیک و محافظه کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

محمدرضا اکبری ۱
محسن حسنی ۲
حمید رضا بهرامی ۳

از صفحه: ۱۰۱ تا ۱۱۶
تاریخ ارائه: ۹۳/۱۲/۱۵
تاریخ پذیرش: ۹۴/۲/۱۳

چکیده

مدیران با توجه به انگیزه‌های گوناگون، درصدد شناسایی سریع‌تر سودها و به تاخیر انداختن زیان‌ها و هزینه‌ها هستند. محافظه کاری محدودیتی است که توانایی و تمایل این رفتار فرصت طلبانه را از مدیران می‌گیرد. هیات مدیره شرکت به عنوان نهاد راهبری، که نقش هدایت و نظارت بر کار مدیران اجرایی را دارد، از اهمیت بسزایی در هدایت مناسب تر شرکت و از جمله اتخاذ شیوه های محافظه کارانه‌تر در زمانبندی شناسایی سودها برخوردار است. هدف کلی تحقیق، تبیین رابطه بین درصد مالکیت مدیریتی با سطح محافظه کاری اعمال شده در گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. نمونه آماری تحقیق شامل ۱۱۱ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و دوره زمانی تحقیق از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ می‌باشد. برای آزمون فرضیه های تحقیق، از رگرسیون خطی ساده استفاده گردیده است که نتایج حاصل از آزمون فرضیه های این تحقیق، در مجموع حاکی از وجود رابطه معنی دار و مثبت بین مالکیت مدیریتی و محافظه کاری حسابداری و هم چنین عدم وجود رابطه بین درصد سهام شناور آزاد و محافظه کاری حسابداری می‌باشد.

واژگان کلیدی: مالکیت مدیریتی، محافظه کاری حسابداری، بورس اوراق بهادار

Mrezakbari@yahoo.com

۱. مربی علوم اقتصادی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نراق (نویسنده مسئول)

Mhassani2418@gmail.com

۲. دانشجوی دکتری حسابداری، دانشگاه پیام نور مرکز دلیجان

Drbahrami@yahoo.com

۳. استادیار مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نراق

مقدمه

موفقیت شرکت‌ها به میل سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان به سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها بستگی دارد و بدلیل اینکه صورت‌های مالی یکی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی شرکت‌ها می‌باشند، از اهمیت و جایگاه خاصی در تصمیمات سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان برخوردار می‌باشند. بنابراین مدیران سعی دارند، گزارشات مالی باب میل سرمایه‌گذاران باشد و این ناشی از انگیزه‌های منفعت جویانه مدیران شرکت‌ها است. زیرا بسیاری از مزایای آن‌ها بر اساس عملکرد شرکت تعیین و پرداخت می‌شود. در این میان سود گزارش شده در بنگاه از اهمیت خاصی برخوردار است و بیشتر مورد توجه سرمایه‌گذاران قرار دارد و مبنای ارزیابی عملکرد مدیریت و جریان‌های نقدی آتی شرکت می‌باشد. (شباهنگ، ۱۳۸۱) تاکید بیش از حد بازار سرمایه بر سود از یک طرف و وجود فرصت‌هایی برای اعمال نظر مدیریت بر این رقم از طریق اختیاری بودن برخی رویه‌های حسابداری از طرف دیگر، لزوم بررسی و تحقیق در خصوص ساختارهای مالکیتی شرکت‌ها و اثرات این ساختارها بر محیط گزارشگری مالی و همچنین راهکارهای متعادل نمودن این اثرات را نمایان می‌کند. این تحقیق بدنبال بررسی اثرات مالکیت مدیریتی بعنوان بخشی از ساختار حاکمیت شرکتی بر محافظه‌کاری حسابداری می‌باشد. (رضازاده و آزاد، ۱۳۸۷)

مدیر به عنوان مسئول تهیه صورت‌های مالی با وقوف کامل بر وضعیت مالی شرکت و با برخوردار از سطح آگاهی بیشتر نسبت به استفاده کنندگان صورت‌های مالی، به طور بالقوه سعی دارد که تصویر واحد تجاری را مطلوب جلوه دهد. برای مثال ممکن است از طریق منظور نمودن هزینه‌های یک دوره به عنوان دارایی، باعث کاهش هزینه‌ها و گزارش سود بیشتر در صورت‌های مالی شود. مدیر سعی دارد این رقم را به گونه‌ای ارائه نماید که منافع خود را تامین کند و همچنین تصویر مطلوبی از واحد تجاری به سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل نشان دهد. (نمازی و کرمانی، ۱۳۸۷)

در چنین شرایطی، اصول و رویه‌های حسابداری به پشتوانه مراجع تدوین کننده استانداردهای حسابداری، با هدف متعادل کردن انگیزه‌های منفعت جویانه مدیران، حمایت از حقوق ذینفعان و ارائه منصفانه صورت‌های مالی، مفهوم محافظه‌کاری را به کار می‌برند. چنانچه مدیریت بنگاه تجاری مالک بنگاه نیز باشد؛ نیاز به محافظه‌کاری کمتر خواهد شد چون منافع مدیر و مالک

همسو است و تضاد مذکور در تئوری نمایندگی از بین می‌رود. این تضاد از متفاوت بودن اهداف آنان ناشی می‌شود. بنابراین، این تحقیق در صدد آن است که به تبیین رابطه بین محافظه کاری حسابداری و مالکیت مدیریتی در بورس اوراق بهادار تهران بپردازد و چگونگی رابطه این دو متغیر را مشخص سازد. (Watts, 2003a, 221-207)

مبانی نظری

لافوند و رویچودهری (۲۰۰۷) رابطه بین مالکیت مدیریتی و سیاست محافظه کاری را مورد پژوهش قرار داده و این گونه استنباط کردند که شرکت‌هایی با سطح مالکیت مدیریتی بیشتر، از سود محافظه کاری بیشتری برخوردار می‌باشند. نتایج به‌دست آمده با نیاز هر چه بیشتر سهام داران به سیاست محافظه کاری به عنوان وسیله‌ای برای بررسی مسائل و مشکلات نمایندگی ناشی از جدایی هر چه بیشتر بین مالکیت و کنترل مطابقت و هم خوانی دارد. مخصوصاً مدیران از بدهی محدود با توجه به سایر سهامداران حاضر در شرکت لذت می‌برند. سیاست محافظه کاری به عنوان مکانیسم بالقوه‌ای برای بررسی مسائل و مشکلات نمایندگی ناشی از بدهی و افق زمانی محدود بروز می‌کند. با کاهش مالکیت مدیریتی، شدت مسائل نمایندگی افزایش یافته و در نتیجه نیاز به سیاست محافظه کاری افزایش می‌یابد. یافته‌های به‌دست آمده مدارکی پیرامون منبع نیاز به سیاست محافظه کاری از سوی سهامداران شرکت ارائه می‌دهند. (Lafond and Roychowdhux, 2008, 447-478)

تاکادا و شوتو (۲۰۰۹) این گونه استنباط می‌کنند که بین مالکیت مدیریتی و نیاز به محافظه کاری، رابطه غیر یکنواخت معناداری وجود دارد. در سطوح بالا و پائین مالکیت مدیریتی، رابطه بین مالکیت مدیریتی و تناسب نامتقارن سود، منفی می‌باشد. نتایج آنها حاکی از آن بود که نیاز به سیاست محافظه کاری حسابداری با کاهش مسئله نمایندگی، کاهش می‌یابد، این مسئله با اثر هم‌ترازی انگیزه همخوانی دارد. همچنین این گونه استنباط می‌شد که در سطوح میانی مالکیت مدیریتی، رابطه بین مالکیت مدیریتی و تناسب نامتقارن سود، مثبت می‌باشد. نتیجه به‌دست آمده با اثر جبهه‌گیری مدیریت همخوانی دارد. نتایج حاصله از توانمندی لازم برخوردار بوده و به همین خاطر می‌توانند متغیرهای کنترل مختلف، نسبت بازار به دفتری، اهرم، اندازه شرکت و سال را لحاظ نمایند. در خاتمه، نتایج به‌دست آمده حاکی از آن بود که محافظه کاری حسابداری مسئله نمایندگی بین مدیران و سهامداران و همچنین هزینه نمایندگی شرکت‌ها را کاهش می‌دهد.

(Chen, 2007, 345)

حسینی (۱۳۸۸) از بین ویژگی‌های هیات مدیره، به بررسی درصد اعضای غیرموظف هیات مدیره و درصد مالکیت مدیران غیرموظف به عنوان متغیرهای مستقل پرداخته است و یافته‌های ایشان حاکی از وجود رابطه معنی دار و مستقیم بین درصد مالکیت اعضای هیات مدیره و محافظه کاری و نیز رابطه معنی دار و معکوس بین نسبت اعضای غیر موظف هیات مدیره و محافظه کاری می‌باشد.

امیری (۱۳۸۹) این گونه بیان نمود که نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها، در مجموع حاکی از وجود رابطه معنی دار و معکوس بین مالکیت مدیریتی و محافظه کاری می‌باشد. این نتایج بیان می‌دارد که سهام بودن مدیران در مالکیت شرکت، تقاضا برای حسابداری محافظه کارانه را کاهش می‌دهد.

نتایج متفاوت در پژوهش‌های فوق، محقق را بر این داشت که به تبیین رابطه بین محافظه کاری حسابداری و مالکیت مدیریتی در بورس اوراق بهادار تهران پردازد و چگونگی رابطه این دو متغیر را مشخص سازد.

از آنجایی که با سهام شدن مدیران در مالکیت شرکت، مسئله تعارض منافع تا حدود زیادی حل می‌شود؛ به نظر می‌رسد نیاز به مکانیزم‌های کنترل انگیزه‌های منفعت جویانه مدیران کاهش یابد. انتظار می‌رود حسابداری محافظه کار، مسئله نمایندگی بین مدیران و سهامداران و همچنین هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها را از طریق تسهیل قرارداد کارآمد و اخذ تصمیمات کارآمد در مورد سرمایه گذاری، کاهش دهد. پیش‌بینی ما بر آن است که نیاز به سیاست محافظه کاری حسابداری از سوی سهامداران در شرایطی بیشتر می‌شود که مسئله نمایندگی بین مدیران و سهامداران چشم‌گیرتر باشد. لذا در این تحقیق، فرضیه های ذیل تدوین و آزمون خواهند شد:

فرضیه های اصلی:

۱- بین درصد مالکیت مدیران و محافظه کاری حسابداری رابطه وجود دارد.

۲- بین درصد سهام شناور آزاد و محافظه کاری حسابداری رابطه وجود دارد.

فرضیه های فرعی:

۱- بین اهرم مالی و محافظه کاری حسابداری رابطه وجود دارد.

- ۲- بین اندازه شرکت و محافظه کاری حسابداری رابطه وجود دارد.
- ۳- بین نسبت رشد شرکت و محافظه کاری حسابداری رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، تحقیقی کاربردی است زیرا به بررسی روابط متغیرها در بازار اوراق بهادار پرداخته است و به دنبال تبیین روابط و ارائه پیشنهادها جهت ارتقا کارایی بازار می‌باشد. در ضمن این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی همبستگی است. روش گردآوری و ابزار جمع آوری داده‌های تحقیق از نوع اطلاعات و داده‌های ثانویه است. این اطلاعات از اطلاعات و آمار و نمودارهای آماری منتشر شده در سایت سازمان اطلاع‌رسانی بورس اوراق بهادار تهران، نرم افزار ره آورد نوین و سایت بورس اوراق بهادار جمع آوری شده و توسط نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. با توجه به اینکه اطلاعات آماری و داده های شرکت های مورد مطالعه از آمارهای رسمی بورس و ره آورد نوین استخراج شده است داده ها واقعی بوده و از دخل و تصرف ذهنی افراد نشأت نمی گیرد و دارای اعتبار خوبی می باشد.

جامعه آماری و نمونه تحقیق

در پژوهش حاضر به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق از داده های مالی طبقه بندی شده و حسابرسی شده شرکت‌های تولیدی فعال پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است. زیرا که تنها منبع اطلاعاتی است که با استفاده از آن می‌توان به منابع اطلاعاتی مالی شرکت‌ها دسترسی یافته و مدل تحقیق را مورد آزمون قرار داد. همچنین روش نمونه گیری، حذفی سیستماتیک می‌باشد. در این روش ابتدا شرایطی جهت انتخاب نمونه تعریف می‌شود، سپس نمونه‌های فاقد شرایط مذکور از نمونه حذف می‌گردند. با توجه به فرضیه های تحقیق و متغیرهای اساسی مورد نیاز، شرایط و ملاحظات ذیل برای استخراج و انتخاب نمونه تعریف شده است.

- ۱) جزء شرکت‌های سرمایه گذاری و بانک‌ها نباشد.
- ۲) پایان سال مالی شرکت منتهی به پایان اسفند باشد.
- ۳) شرکت در دوره مورد نظر مطالعه، تغییر سال مالی نداشته باشد.
- ۴) نماد معاملاتی شرکت به تابلوی غیر رسمی بورس منتقل نشده باشد.

(۵) نماد معاملاتی شرکت فعال و حداقل یکبار در سال معامله شده باشد.
 (۶) اطلاعات مالی شرکت در دوره مورد مطالعه در دسترس باشد.
 در نتیجه اعمال شرایط و ملاحظات در نمونه گیری حذفی سیستماتیک ۱۱۱ شرکت از جامعه آماری جهت انجام آزمون‌ها انتخاب شدند. دوره تحقیق ۶ سال متوالی می‌باشد بنابراین حجم نهایی نمونه ۶۶۶ سال- شرکت (۱۱۱*۶) می‌باشد.

متغیرهای تحقیق و شیوه اندازه گیری آنها

۱- محافظه کاری

در این تحقیق، برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری حسابداری، از مدل گیولی و هاین (۲۰۰۰) استفاده می‌شود. گیولی و هاین به این دلیل از ارقام تعهدی و اختیاری (غیر عملیاتی) استفاده می‌کنند که از یک طرف حسابداری تعهدی مجرای برای اعمال محافظه کاری است و از طرف دیگر، اعمال اختیار از جانب مدیران در شرایط نبود اطمینان، زمینه پیدایش محافظه کاری را فراهم می‌آورد. ارقام تعهدی غیر عملیاتی، شامل مقادیری است که از برآوردها و قضاوت‌های مدیریت تأثیر می‌پذیرند. برای مثال، می‌توان به ذخیره مطالبات مشکوک الوصول، افزایش هزینه‌ها که ناشی از تغییر برآوردهاست، سود و زیان فروش دارایی‌ها، زیان کاهش ارزش موجودی‌ها و دارایی‌های ثابت و ارقام انتقالی به دوره‌های آینده اشاره کرد.

$$(-1) * \frac{\text{ارقام تعهدی عملیاتی قبل از استهلاک}}{\text{جمع داراییها در اول دوره}} = \text{شاخص محافظه کاری}$$

رشد ارقام تعهدی می‌تواند شاخصی از تغییر در درجه محافظه کاری حسابداری در طول یک دوره بلندمدت باشد. به بیانی دیگر اگر ارقام تعهدی افزایش یابد، در آن صورت محافظه کاری افزایش می‌یابد. طبق یافته‌های گیولی و هاین (۲۰۰۰)، با گذشت هر سال، ارقام تعهدی غیر عملیاتی نسبت به سال قبل به صورت معنی دار، منفی تر (کوچکتر) شده است. بر این اساس، با گذشت زمان، محافظه کاری بیشتر شده است. به همین منظور برای همسو کردن جهت مقادیر جبری ارقام تعهدی غیر عملیاتی و محافظه کاری از قرینه این ارقام استفاده می‌شود.

۲- درصد مالکیت مدیریتی (مالکیت اعضای هیات مدیره)

طریقه محاسبه این متغیر، نسبت تعداد سهام متعلق به مدیران شرکت به تعداد کل سهام منتشره می‌باشد.

۳- سهام شناور آزاد

برای محاسبه سهام شناور آزاد باید ترکیب سهامداران بررسی و سهامداران راهبردی مشخص شوند. با این فرض، در محاسبه سهام شناور آزاد تعداد سهام متعلق به دارندگان سهام راهبردی از تعداد کل سهام موجود کسر می‌شود. از همین رو، درصد سهام شناور آزاد عبارت است از درصد سهامی که در دست سهامداران نهادی نیست.

در صد سهام شناور آزاد = (در صد سهامداران نهادی - ۱)

۴- اندازه شرکت

در این تحقیق به عنوان نماینده اندازه شرکت، از لگاریتم طبیعی جمع دارایی‌های پایان دوره استفاده خواهد شد.

۵- اهرم مالی

این متغیر، کل بدهی‌ها به کل دارایی‌های پایان دوره تعریف شده است.

۶- نسبت رشد شرکت

نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری می‌تواند به عنوان شاخصی برای فرصت رشد شرکت قرار گرفته و دلیلی بر وجود دارایی‌های نامشهود در شرکت تلقی شود.

$MV/BV =$ رشد شرکت

که عبارت است از ارزش بازار به ارزش دفتری.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

نتایج آزمون فرضیه‌ی اول

فرضیه اول بیان می‌دارد: بین محافظه کاری و مالکیت مدیریتی رابطه وجود دارد.

برای آزمون فرضیه اول از مدل زیر استفاده شده است:

$$CONCER_{i,t} = \alpha + \beta_1(MO_{i,t}) + \beta_2(Size_{i,t}) + \beta_3(Lev_{i,t}) + \beta_4(G_{i,t}) + \varepsilon_{i,t}$$

که در این مدل:

^۱ CONCOR بیانگر محافظه کاری حسابداری، ^۲ MO مالکیت مدیریتی، ^۳ SIZE اندازه شرکت، ^۴ LEV اهرم مالی و ^۵ G رشد شرکت می‌باشد و نتیجه آزمون مدل در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول شماره ۱ نتایج آزمون فرضیه‌ی اول

نام متغیر	نماد	ضریب	t آماره	P-Value
مقدار ثابت	α	-۹/۸۲۰	-۲/۸۹۴	۰/۰۰۴
مالکیت مدیریتی	MO	۷/۵۴۴	۲/۶۲۰	۰/۰۰۹
اندازه شرکت	Size	۰/۰۹۷	۱/۲۵۱	۰/۲۱۱
اهرم مالی	Lev	۰/۱۵۴	۰/۲۴۶	۰/۸۰۶
فرصت رشد	G	-۰/۰۰۱	-۰/۰۳۹	۰/۹۶۹
کل مدل رگرسیون	F آماره	P-Value	آماره دوربین-واتسون (D-W)	ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده
	۲/۱۵۶	۰/۰۴۵	۲/۰۲۶	$R^2 = ۰/۰۲۰$ $AdjR^2 = ۰/۰۱۴$

با توجه به نتایج آزمون مدل فرضیه‌ی اول که در جدول شماره ۱ ارائه شده است، سطح معنی داری آماره F (۰/۰۴۵) کمتر از سطح خطای مورد پذیرش (۵ درصد) بوده و کل مدل رگرسیونی معنی دار است. آماره دوربین واتسون (۲/۰۲۶) در فاصله بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد بنابراین همبستگی بین اجزای خطای مدل وجود ندارد. با توجه به پایین بودن (P-Value) آماره t از سطح خطای مورد پذیرش برای ضریب β_1 نتایج آزمون نشان می‌دهد که بین محافظه کاری و مالکیت مدیریتی رابطه معنی داری و مثبت وجود دارد. پس فرضیه اول تحقیق را نمی‌توان در سطح اطمینان ۹۵٪ رد کرد. همچنین نتایج آزمون نشان می‌دهد میزان P-Value برای اندازه شرکت، اهرم مالی و رشد شرکت (متغیرهای کنترلی) بیشتر از ۵ درصد است، پس بین محافظه‌کاری و

1. conservatism
2. Managerial ownership
3. Leverage
4. growth

متغیرهای کنترلی رابطه معنی داری وجود ندارد. ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده نیز نشان می‌دهد که متغیرهای وارد شده در رگرسیون تنها توانسته‌اند که ۲٪ از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند.

نتایج آزمون فرضیه‌ی دوم

فرضیه دوم بیان می‌دارد: بین محافظه کاری و سهام شناور آزاد رابطه وجود دارد.

برای آزمون فرضیه دوم از مدل زیر استفاده شده است:

$$CONCER_{i,t} = \alpha + \beta_1(MFF_{i,t}) + \beta_2(Size_{i,t}) + \beta_3(Lev_{i,t}) + \beta_4(G_{i,t}) + \varepsilon_{i,t}$$

که در این مدل:

CONCER بیانگر محافظه کاری حسابداری، MFF سهام شناور آزاد، SIZE اندازه شرکت، LEV اهرم مالی و G رشد شرکت می‌باشد و نتیجه آزمون مدل در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول شماره ۲ نتایج آزمون فرضیه‌ی دوم

نام متغیر	نماد	ضریب	آماره t	P-Value
مقدار ثابت	α	-۱/۶۱۰	-۱/۴۷۴	۰/۱۴۱
سهام شناور آزاد	MFF	۰/۷۸۷	۱/۱۲۲	۰/۲۶۲
اندازه شرکت	Size	۰/۰۸۴	۱/۰۶۹	۰/۲۸۵
اهرم مالی	Lev	۰/۲۱۲	۰/۳۳۲	۰/۷۴۰
فرصت رشد	G	۰/۰۰۳	۰/۱۶۶	۰/۸۶۸
کل مدل رگرسیون	آماره F	P-Value	آماره دوربین-واتسون (D-W)	ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده
	۰/۶۵۱	۰/۶۲۶	۲/۰۰۲	$R^2 = ۰/۰۰۴$ $AdjR^2 = -۰/۰۰۲$

با توجه به نتایج آزمون مدل فرضیه‌ی دوم که در جدول شماره ۲ ارائه شده است، سطح معنی‌داری آماره F (۰/۶۲۶) بالاتر از سطح خطای مورد پذیرش (۵ درصد) بوده و کل مدل

رگرسیون معنی‌دار نمی‌باشد. آماره دوربین واتسون (۲/۰۰۲) در فاصله بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد بنابراین همبستگی بین اجزای خطای مدل وجود ندارد. با توجه به بالاتر بودن P-Value آماره t از سطح خطای مورد پذیرش برای ضریب β_1 نتایج آزمون نشان می‌دهد که بین محافظه کاری و درصد سهام شناورآزاد رابطه وجود ندارد. پس فرضیه دوم تحقیق را در سطح خطای ۹۵٪ نمی‌توان پذیرفت. همچنین نتایج آزمون نشان می‌دهد با بیشتر بودن میزان P-Value متغیرهای کنترلی از ۵ درصد، بین محافظه کاری و متغیرهای کنترلی رابطه ای وجود ندارد. ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده نیز نشان می‌دهد که با مدل تخمین زده رگرسیونی برای فرضیه دوم تغییرات بسیار اندکی از متغیر وابسته بیان می‌شود.

مدل‌های نهایی فرضیه‌های تحقیق

برای بررسی متغیرهای تاثیرگذار در تعیین مدل رگرسیون برای هر فرضیه مدل‌های مطرح شده را با روش پس‌رو (Backward) مجدداً برای هر مدل به صورت جداگانه برازش می‌نماییم. نتایج حاصل از برازش مدل‌های رگرسیون به روش حذف رو به عقب برای هر یک از مدل‌ها انجام شده است. در مراحل برازش مدل رگرسیون، متغیری که کمترین رابطه را با متغیر وابسته دارد تک تک و مرحله به مرحله حذف می‌شود. در آخرین مدل در این روش متغیرهایی باقی می‌مانند که قابل حذف از مدل رگرسیون نیستند و رابطه‌ای خطی با متغیر مستقل دارند.

۱- مدل نهایی فرضیه اول: نتایج در جدول‌های شماره ۳ و ۴ ارائه شده است.

جدول شماره ۳ جدول مدل‌های رگرسیونی روش (Backward) برای فرضیه اول

مدل و مراحل	آماره F	P-Value	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
مدل (۱)	۲/۱۵۶	۰/۰۴۵	۰/۰۲۰	۰/۰۱۴
مدل (۲)	۲/۷۴۵	۰/۰۴۲	۰/۰۱۸	۰/۰۱۳
مدل (۳)	۴/۰۹۳	۰/۰۱۷	۰/۰۱۵	۰/۰۱۲
مدل (۴)	۶/۴۹۶	۰/۰۱۱	۰/۰۱۱	۰/۰۱۰

جدول شماره ۴ مدل نهایی و جدول ضرایب رگرسیون برای فرضیه اول

نام مدل	نام متغیر	نماد	ضریب	آماره t	P-Value
مرحله چهارم مدل (۴)	مقدار ثابت	α	-۸/۱۶۹	-۲/۵۹۵	۰/۰۱۰
	مالکیت مدیریتی	Mo	۷/۳۰۷	۲/۵۴۹	۰/۰۱۱

نتایج جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که سه متغیر کنترلی مورد بررسی، تک تک و مرحله به مرحله (مرحله اول اهرم، مرحله دوم اندازه شرکت و مرحله سوم رشد) از مدل رگرسیون حذف شده‌اند. در نهایت متغیر مستقل مالکیت مدیریتی در مدل نهایی قرار گرفته و رابطه معنادار و مثبتی با محافظه کاری دارد.

۲- مدل نهایی فرضیه دوم: نتایج در جداول ۵ و ۶ ارائه شده است.

جدول شماره ۵ جدول مدل های رگرسیونی روش (Backward) برای فرضیه دوم

مدل و مراحل	آماره F	P-Value	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
مدل (۱)	۰/۶۵۱	۰/۶۲۶	۰/۰۰۴	-۰/۰۰۲
مدل (۲)	۰/۸۶۱	۰/۴۶۱	۰/۰۰۴	۰/۰۰۰
مدل (۳)	۱/۲۳۹	۰/۲۹۰	۰/۰۰۴	۰/۰۰۱
مدل (۴)	۱/۳۲۱	۰/۲۵۱	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰
مدل (۵)	-	-	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

جدول شماره ۶ مدل نهایی و جدول ضرایب رگرسیون برای فرضیه دوم

نام مدل	نام متغیر	نماد	ضریب	آماره t	P-Value
مرحله پنجم مدل (۵)	مقدار ثابت	α	-۰/۱۵۱	-۱/۴۰۵	۰/۱۶۱

نتایج جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که از چهار متغیر وارد شده در مدل اول، هر چهار متغیر، تک تک و مرحله به مرحله (مرحله اول رشد، مرحله دوم اهرم و مرحله سوم سهام شناور آزاد و مرحله چهارم اندازه شرکت) از مدل رگرسیون حذف شده‌اند. در نهایت هیچ متغیر مستقل حائز شرایط حضور در رگرسیون را نداشته‌اند. بنابراین مدل برازش شده در جهت تخمین محافظه‌کاری به صورت خطی مدل مناسبی نیست و هیچ یک از متغیرهای وارد شده در رگرسیون رابطه معنی داری با محافظه‌کاری ندارند.

خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌ها

فرضیه اصلی شماره	شرح	می توان پذیرفت	نمی توان پذیرفت
۱	بین محافظه‌کاری و مالکیت مدیریتی رابطه وجود دارد.	*	
۲	بین محافظه‌کاری و سهام شناور آزاد رابطه وجود دارد.		*

شماره فرضیه فرعی	شرح	می توان پذیرفت	نمی توان پذیرفت
۱	بین اهرم مالی و محافظه‌کاری حسابداری رابطه وجود دارد.		*
۲	بین اندازه شرکت و محافظه‌کاری حسابداری رابطه وجود دارد.		*
۳	بین نسبت رشد شرکت و محافظه‌کاری حسابداری رابطه وجود دارد.		*

نتیجه گیری

این یافته‌ها نشان می‌دهد که افزایش درصد سهام مدیران در شرکت، افزایش تضاد منافع بین مدیران و مالکان را به دنبال دارد. زیرا تایید شد که تقاضا برای محافظه‌کاری در شرکت‌های دارای مالکیت مدیریتی بالا، نسبت به سایر شرکت‌ها، بیشتر است.

اثر هم ترازی انگیزه به گونه‌ای است که مدیرانی با درصد سهام بیشتر، انگیزه بیشتری برای عمل کردن در راستای نیل به منافع سهامداران دارند. اثر جبهه‌گیری مدیریت به مسئله نمایندگی بستگی دارد که مدیران دارنده سهام متمرکز از وسعت عمل بیشتری برخوردار می‌باشند. این قبیل مسائل نمایندگی نیاز به بهره‌گیری از سیاست محافظه‌کاری حسابداری را افزایش می‌دهد، سیاست مذکور از طریق تسهیل روند عقد قرارداد کارآمد و القای تصمیمات کارآمد در مورد سرمایه‌گذاری، قادر به کاهش هزینه‌های نمایندگی می‌باشد. آنگاه، فرض می‌کنیم رابطه بین مالکیت مدیریتی و نیاز به سیاست محافظه‌کاری حسابداری در سطوح بالا و پائین مالکیت مدیریتی، منفی و در سطوح میانی آن، مثبت می‌باشد. نتایج به دست آمده با نیاز هر چه بیشتر سهامداران به سیاست محافظه‌کاری به عنوان وسیله‌ای برای بررسی مسائل و مشکلات نمایندگی ناشی از جدایی هر چه بیشتر بین مالکیت و کنترل مطابقت و همخوانی ندارد. سیاست محافظه‌کاری به عنوان مکانیزم بالقوه‌ای برای بررسی مسائل و مشکلات نمایندگی ناشی از بدهی و افق زمانی محدود بروز نمی‌کند.

پیشنهادات کاربردی

- پیشنهاد می‌شود که آیین‌نامه مقرراتی در خصوص اعمال رویه‌های محافظه‌کارانه در گزارشگری مالی توسط سازمان‌های ذیربط از قبیل سازمان حسابرسی و سازمان بورس اوراق بهادار تدوین و ابلاغ شود تا اعمال این رویه قانونمند و یکسان شود.
- در تئوری نمایندگی، آنچه انتظار انجام موثر آن از هیات مدیره می‌رود، کاهش تضاد منافع بین سهامداران و مدیران است.

پیشنهاد برای تحقیقات آتی

- با توجه به تحقیقات گسترده‌ای که در خارج از ایران با محوریت موضوع محافظه‌کاری انجام شده توجه در تحقیقات داخلی به این موضوعات پیشنهاد می‌شود:

۱. بررسی رابطه بین محافظه‌کاری با اصول راهبری شرکت؛
۲. بررسی رابطه بین محافظه‌کاری با حق الزحمه‌های حسابرسی؛
۳. بررسی رابطه محافظه‌کاری حسابداری و هزینه سرمایه با سایر مدل‌های سنجش محافظه‌کاری شامل: مدل رویچوداری و واتز (۲۰۰۶) و خان و واتز (۲۰۰۷).

محدودیت‌های تحقیق

- احتمال تفاوت در طبقه‌بندی هزینه‌ها (دارائی‌ها) در شرکت‌های مختلف و منظور نمودن هزینه (دارایی) آگهی و همچنین هزینه (دارایی) تحقیق و توسعه در سر فصل‌های دیگر و همچنین نامشخص بودن نحوه استهلاک آنها.

- مشخص نبودن میزان حمایت دولت از برخی شرکت‌ها (مانند صنایع دارویی) و تاثیر آن در کیفیت سود.

- با توجه به این که نمونه‌ی پژوهش از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شده است و شرکت‌های نمونه از لحاظ اندازه، صنعت، ساختار مالکیت، نوع محصولات، لزوماً معرف تمام واحدهای اقتصادی فعال در کشور نیستند، بنابراین تعمیم یافته‌ها باید با احتیاط انجام گیرد.

- دوره زمانی تحقیق (در صورتی که قلمرو زمانی تحقیق برای دوره طولانی‌تری در نظر گرفته می‌شد، ممکن بود نتایج قابلیت تعمیم بیشتری داشت، لیکن در صورتی که سال‌های بیشتری جهت انتخاب نمونه در نظر گرفته می‌شد، تعداد شرکت‌های عضو جامعه و نمونه آماری کاهش می‌یافت، که این امر موجب کاهش روایی تحقیق می‌گردید و امکان بررسی رابطه مذکور را با محدودیت مواجه می‌ساخت).

- مورد دیگر مربوط به انگیزه‌های مالیاتی شرکت‌ها برای اعمال محافظه‌کاری در ایران است. در ایران به علت هماهنگی نحوه عمل حسابداری مالی و مالیاتی شرکت‌ها، مربوط ساختن محافظه‌کاری به عوامل توضیح دهنده دیگر، مشکل است.

منابع

- ۱- امیری، اصغر (۱۳۸۹) بررسی رابطه بین مالکیت مدیریتی و محافظه کاری حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس، مجموعه مقالات همایش حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد میاندوآب.
- ۲- بلکوئی، ا (۱۳۸۱) تئوری های حسابداری، ترجمه علی پارسائیان، تهران دفتر پژوهش های فرهنگی.
- ۳- حسنی، عباس (۱۳۸۸) رابطه ترکیب هیات مدیره و مالکیت مدیران غیرموظف هیات مدیره با محافظه کاری در حسابداری، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه تهران.
- ۴- رضا زاده، جواد و آزاد، عبدالله (۱۳۸۷) رابطه بین عدم تقارن اطلاعاتی و محافظه کاری در گزارشگری مالی، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۴.
- ۵- شباهنگ، رضا (۱۳۸۱)، تئوری حسابداری، نشریه شماره ۱۵۷، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی، جلد اول.
- ۶- کردستانی، غلامرضا و لنگرودی، حبیب (۱۳۸۷) محافظه کاری در گزارشگری مالی: بررسی رابطه عدم تقارن زمانی سود و MTB به عنوان دو معیار سنجش محافظه کاری بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۲.
- ۷- مشایخ، شهناز و اسماعیلی، مریم (۱۳۸۵) بررسی رابطه بین کیفیت سود و برخی از جنبه های اصول راهبری در شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران، بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۵.
- ۸- نمازی، محمد و کرمانی، احسان (۱۳۸۷) تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۳.
- ۹- نوروش، ایرج و ابراهیمی کردلر، علی (۱۳۸۴) بررسی و تبیین رابطه ترکیب سهامداران با تقارن اطلاعات و سودمندی معیارهای حسابداری عملکرد، بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۲.
- 10- Aydin, N.Syim M. and A. Yalama (2007), "Foreign Ownership and Firm Performance: Evidence from Turkey", *Internationsl Research Journl of Finance and Economics* 11.
- 11- Albrecht. W.D. and F.M. Richardson. 1990. "Income smoothing by economy sector". *Journal of Business Finance & Accounting* (Winter): pp.713-730.
- 12- Beekes, W.,Pope, P., Young, S.,2004. The link between earnings timeliness, carnings conservatism and board composition: Evidence from the UK. *Corporate Governance: An International Review* 12, 47-59
- 13- Basu,S.,1997. The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings.*Journal of Accounting & Economics* 24, 3-37
- 14- Chen, J.,Hong, H.,Stein, J.,2007, Forecasting crashes: Trading volume, pastretuns, and

- conditional skewness in stock prices. *Journal of Financial Economics* 61, 345-381.
- 15- LaFond, R., Roychowdhury, S. Managerial ownership and accounting conservatism. *Journal of Accounting Research* 2008;46:101-135
 - 16- LaFond, R., Roychowdhury, S., (2007). "Managerial Ownership and Accounting conservatism", On line, [http:// www.ssrn.com](http://www.ssrn.com)
 - 17- LaFond, R., Watts, R. The information role of conservatism. *The Accounting Review* 2008;83 (2): 447-478.
 - 18- LaFond, R., Roychowdhury, S. Managerial ownership and accounting conservatism. *Journal of Accounting Reserch* 2008; 46:101-135
 - 19- Lev, B. and S. Kunitzky. (1974). "On the associating between smoothing measures and the risk of common stocks". *The Accounting Review* (April):pp. 259-270
 - 20- Na, Suk- Kwon (2002), "Ownership Structure and Firm Performance in Korea", Working Paper, University of Missouri- Columbia.
 - 22- Paek W, Chen L, and Sami L. Accounting Conservatism, Earnings Persistence and Pricing Multiples on Earnings. Working Paper. Arizona State University-West Campus, and Lehigh University; 2007.
 - 23- Shuto A, Takada T. Managerial Ownership and Accounting Conservatism in Japan: A Test of Management Entrenchment Effect. Research Institute for Economics and Business Administration, Kobe University, 2009
 - 24- Watts R & Zimmerman J., "Positive Accounting Theory", Englewood Cliffs, Nj: Prentice- Hall, Inc. 1986
 - 25- Watts, R.L., (2003a). "Conservatism in Accounting Part I: Explanations and Implications". *Accounting Horizons*.
 - 26 -Watts, R.L., (2003b). "Conservatism in Accounting Part II: Evidence and Research Opportunities," *Accounting Horizons*, 287-301.